

rumpendam esse propter corporis infirmitatem et gravitatem, ideoque necessarium esse bonam actionem intermiscere, ne inutili otio et negligentia torpeamus. Hinc vero a fortiori colligitur, non posse mentem diu permanere in uniformitate contemplationis, quia in transitu et quasi furtive illam degustat, ut Gregorius ibidem ait, qui, libr. 5 Moral., in illud Job 4: *Quasi furtive suscepit auris mea venas susurri ejus: Venas (inquit) superni susurri auris cordis furtive suscipit, quia subtilitatem locutionis intimae afflata mens, et raptim, et occulte cognoscit.* Et infra: *Vix susurri venas apprehendimus, quia ipsi quoque mira ejus opera raptim, tenuiterque pensamus.* Clarius loquens Bernard. de propriissima contemplatione, lib. de Amore Dei, cap. 4: *Hic est (ait) finis, haec est consummatio, haec est perfectio, haec est pax, hoc est gaudium Domini, hoc est gaudium in Spiritu Sancto, hoc est silentium in celo. Quandiu quippe in hac sumus vita, hoc felicissima pacis silentio in celo, id est, in anima justa, qui sedes est sapientiae, aliquando fruitur affectus, sed hora est dimidia, vel quasi dimidia, intentio vero de reliquis cogitationis, diem festum perpetuum agit tibi; ubi per dimidiem vel quasi dimidiem horam, brevissimam hujus actionis perseverantiam significat.*

12. *Cur non possit contemplatio esse diurna.* — Ratio hujus difficultatis imprimis illa est quæ, ex Dionysio, in principio mysticæ Theologie sumitur, quia ad hanc contemplationem necesse est sensus relinquere, et omnia quæ sub sensu cadunt, imo et discursum omnem suspendere, et in simplici intuitu mentis circa rem altissimam et summe spirituale occupari, quod non fit sine magna violentia corporis et sensuum omnium, et elevando se supra se; ideoque difficillimum est in hujusmodi actione durare. Accedit quod etiam in contemplatione naturali et speculativa est difficile, post inventam aliquam veritatem per discursum, in simplici intuitu illius veritatis mentem quiescere, non solum longo tempore, verum etiam per horam, nisi circa veritatem cognitam et inspec- tam aliquid aliud animo negotietur, vel ex illa alias veritates deducendo aut inquirendo, vel deductionem illam, qua ex principiis aliis ipsa veritas collecta est, amplius considerando, et de artificio aut modo ejus delectationem capiendo, aut novis exemplis, aut similitudinibus illam confirmando, ac denique aliquid novum operando ac sentiendo, quo mens sine tædio in talis veritatis consi-

deratione detineatur. Quia si inventa veritate, animus nihil aliud faciat quam illam inspirare, sine novo discursu nec mutatione operationis, vix potest quietus permanere per brevissimum tempus, ut experientia docet. Et ratio est, quia per simplicem illum intuitum statim percipit veritatem illam, et nova illico appetit. Ad hunc ergo modum existimo evenire in supernaturali contemplatione. Postquam enim intellectus ad supremum illum actum contemplationis elevatur, quo Deum ipsum aliquo modo intuetur, licet imperfecte in hac vita illum attingat, vix potest in solo illo simplici actu diu teneri, nisi circa Deum sic cognitum, aliquo modo per alios intellectus vel voluntatis actus feratur. Tum propter rationes dictas, tum etiam quia, cum illa cognitione imperfecta sit, semper mens conatur ad meliorem, vel etiam, quia animus non quiescit, nisi voluntas etiam illo bono fruatur, mediante amore.

13. Ut ergo illa operatio fiat aliquo modo diurna, necesse est ut imprimis illi intentioni adjungatur amor. Existimoque rarissimum esse ut in uno simplici actu amoris continuato sine aliqua mutatione mens diu quiescat, quia varietate, et mutatione naturaliter delecatur; nam si invariata maneat operatio, vix percipitur ab ipso operante, et ita nec delectat nec quietat animum; semper ergo vel amor ipse accenditur aut renovatur, aut per novos actus exercetur, ut per laudem, gratiarum actionem, propositum novæ vitæ, per actum proprium devotionis, itemque per actum reverentiae et casti timoris, nec non maxime per actum admirationis de divina majestate, vel de operibus ejus, per actum gaudii, vel de Deo in se, vel ut nobis communicato, et similibus. Possuntque hi actus in voluntate variari, fixo manente eodem intuitu intellectus, si circa illud idem objectum affectus ipsi versentur diversis modis ac rationibus. Interdum vero ac saepius circa illam veritatem, quam mens contemplatur, simul per dona Spiritus Sancti negotiatur, sibimet illam illustrando, confirmando, amabilemque reddendo. Ad quod maxime juvare solet experientia ipsorum affectuum qui in ipsam contemplatione sentiuntur. Atque hoc modo existimo contemplationem saepe esse diutinam, per durationem autem in uno simplici actu esse raram. Verum est tamen totum hoc negotium ex divina gratia maxime pendere, cui nihil impossibile est; nos autem explicamus id, quod videtur esse

naturæ consentaneum, ac proinde ordinari, quia gratia se accommodat naturæ, quod etiam experientia videtur comprobatum; qui autem aliquid altius expertus fuerit, secundum illam experientiam loqui poterit, nam in hoc negotio plurimum valet.

CAPUT XI.

AN CONTEMPLATIO SIT PROPRIA PERFECTORUM, UBI DE TRIPLOSTATU, SEU VIA ORATIONIS MENTALIS, PURGATIVA, ILLUMINATIVA, ET UNITIVA, SIVE INCIPIENTIUM, PROFICIENTIUM ET PERFECTORUM.

1. *Tituli questionis declaratio.* — Explicato proprio contemplationis actu, et quem locum in oratione mentali habeat, facile est intelligere quas causas vel effectus obtineat, nam in his fere proportionem servat cum actibus devotionis ac meditationis. Ut tamen hoc melius intelligatur, declarare oportet quam dispositionem prærequirat contemplatio in subjecto suo, quam vero secum afferat, ubi simul declarabitur in quibus personis esse possit. Supponimus autem nos loqui de contemplatione hominum viatorum; nam contemplatio patriæ per visionem, altiora principia, majoraque animi puritatem requirit, juxta illud: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Ex his autem verbis cum proportione videtur sequi, contemplationem hujus vitæ solis viris in vita et sanctitate perfectis posse convenire. Quia contemplatio, aut est perfecta unio cum Deo per amorem, vel est perfectissima Dei intuitio, quæ in hac vita esse potest; utraque vero est propria perfectorum. Quod etiam frequenter docet Gregorius, præsertim libr. 5 Moral., cap. 24 et 25, in illa verba Joan. 5: *In gradieris in abundantia sepulchrum;* ubi per sepulchrum contemplativam vitam intelligit, quam tunc quis in abundantia ingreditur, quando *in pace habet tabernaculum suum,* ut antea ibidem dicitur, id est, quando corporis passiones perfecte moderatus fuerit. Unde homil. 14 in Ezech., late ostendit prius necessarium esse per activam vitam in virtute perfici, quam aliquis valeat contemplationis dulcedinem degustare. Similiter Bernardus, sermon. 3 de Circumcis., postquam de exercitio sapientiae, humilitatis, aliarumque virtutum multa dixerat, subjunxit: *Jam vero cum in his diutius fueris exercitatus, roga dari tibi devotionis lumen, diem serenissimum, et sabbathum mentis, in quo tan-*

3. *De inceptione, et duratione illius triplicis status.* — Incipientium ergo status incipit quidem cum ipsa justificatione; durat autem quandiu aliquis non habet passiones ita saltem moderatas, ut facile superet tentationes, prout ad peccandum mortaliter inclinant, neque comparavit facilitatem aliquam in exercenda virtute. Denique quandiu indiget quasi continua pugna ad conservandam et exercendam charitatem, vel alias virtutes sine quibus ipsa esse non potest. Prius enim quam homo justificetur, non numeratur in aliquo istorum trium graduum; quamvis si jam decrevit efficaciter adjustitiam se preparare, et, ut se convenienter disponat, interius se colligit, et de Deo vel rebus divinis cogitat, meditando aut

orando, jam censetur inchoare statum incipientium; quia qui Deum querit, jam Deum habet, et verisimile est illum jam esse justificatum. Durat autem ille status etiam post justitiam acquisitam, quamdui acriter pugnatur cum vitiis et passionibus. Postquam autem passiones ad aliquam moderationem redactae sunt, et jam facile vitantur mortalia peccata, et ad virtutes augendas per se attenditur, status esse dicitur proficientium, qui durat, quandiu difficile vitantur venialia peccata, et frequenter committuntur, quia et temporalia multum delectant, et mens variis phantasmatisbus, et cor multis desideriis facile agitatur, quæ omnia exercitio virtutum paullatim auferuntur; et ita hic status durat, donec status perfectorum incipiat, quod ordinarie esse solet vel toto, vel majori vitae tempore. Perfectorum autem status inchoari censetur, quando animus a temporalibus omnibus ita est abstractus, ut pacem habeat, et variis desideriis non agitetur, nec passionibus ordinarie moveatur, sed in Deum sit totus principaliter intentus, et aut semper, aut frequenter attentus. Perfectio enim hujus vitae in duobus præcipue consistit, scilicet, in iugi ac frequenti Dei memoria affectuosa, et diminutione peccatorum, etiam venialium, ut sumitur ex D. Thom. 2. 2, quæst. 184, art. 1, et secundo.

4. *Quemlibet illorum trium statuum aliquid in via cum altero habere commune.* — Error Begardorum et Beguinarum damnatus a Concilio Vienn. — Ex qua declaratione constat, hos tres status nunquam esse in via ita conditios, quin unusquisque illorum aliquid de cæteris participet. Quilibet ergo illorum ab eo, quod in ipso predominatur, nomen et rationem accipit. Nam imprimis in hac vita nunquam ad eum gradum perfectionis pervenit, in quo proficere homo non possit et debeat; contrarius enim fuit error Begardorum et Beguinarum, dicentium in hac vita perveniri posse ad eum perfectionis statum, in quo neque ultra proficere, nec de lapsu timere, nec passiones frænare, necesse sit. Qui error damnatus est a Concilio Vienn. sub Clemente V, in Clemen. *Ad nostrum*, de Hæreticis. Quantumcumque ergo aliquis in hac vita perfectus sit, progreedi debet in via Dei, ne regrediatur, juxta Gregorii sententiam; participat ergo aliquid de proficientium statu. Timere etiam debet, et castigare corpus suum, ne, cum sibi videtur perficius, reprobus inventiatur; si enim Paulus de se similem protulit

sententiam, 4 Corinth. 9, quis audebit maiorem perfectionem sibi promittere? Quoad hoc ergo participant etiam perfecti proficientium statum, imo interdum etiam incipientium. Nam ut Gregorius dixit, dicta homil. 44 in Ezechiel., interdum permittit Deus viros perfectos, et maxime contemplativos, gravissimis temptationibus vexari ad elationis spiritum corripiendum. Unde a fortiori fit, ut multo magis proficientes interdum sentiant molestias et difficultates incipientium. Imo interdum majores, quia, ut Bernardus dixit dicto sermone de Circumcis., aliquando Deus incipientibus communicat aliquid de dulcedine et suavitate perfectorum, ut ad spem et perseverantiam animentur, et tunc facilis operantur quam alii diutius exercitati. Regulariter vero, et quantum est ex vi status, non ita est, sed servatur discrimen supra declaratum.

5. *Triplex via seu gradus in oratione mentali distinguitur juxta tres illos status.* — Juxta hos igitur tres gradus charitatis, vel personarum quæ in charitate vivere et proficere student, tres etiam gradus seu viæ in mentali oratione distingui solent, purgativa, scilicet, illuminativa, et unitiva; et purgativa dicitur esse propria incipientium, illuminativa proficientium, et unitiva perfectorum. Habetque hæc partitio fundamentum in Dionys., cap. 3 de Coeli hierarch., et cap. 3 et 5 de Ecclesiast. hierarch.; estque vulgaris apud Scriptores præsertim mysticos, et est in ratione fundata. Quia in primis oratio, consideratio, seu meditatio, ac devotio omnibus pietatis cultoribus necessaria est, ut per se constat, et ex supra dictis patet; nam utilitates orationis mentalis omnibus communes sunt. Ergo exercitium hoc sanctum in omnibus locum habet. At non potest æquilater in omnibus inveniri, quia non omnes sunt æque dispositi et affecti; ergo juxta varios status orantium, ita etiam diversi esse debent orandi gradus et modi. Recte igitur illis tribus statibus hominum tres hæc orandi viæ accommodantur.

6. *Triplex illa via, seu gradus amplius distinguitur ex fine quem unusquisque respicit, et quibus mediis eum comparet.* — Quod facilis patebit partitionem declarando. Distinguuntur enim illæ viæ, primo quidem in fine proximo: nam purgativa primo ac per se tendit ad disponendam animam, tum ad justificationem a peccatis commissis, et ad satisfaciendum pro illis, tum ad præservationem a

futuris, vincendo passiones et pravas consuetudines, ac similes peccatorum reliquias, vel occasiones. Illuminativa per se tendit ad perfectum virtutum, et majorem passionum moderationem, quæ non solum in gravioribus peccatis vitandis, sed etiam in levioribus minuendis, et in moralibus virtutibus exercendis facilitatem præbeat. Unitiva, ut nomen ipsum præ se fert, præcipue occupatur in unione ad Deum per amorem, et in actuali usu et exercitio illius. Et juxta hos fines distinguuntur etiam in interiori exercitio actus mentis, et materia circa quam versatur, quia necesse est ut media sint fini accommodata. Unde purgativa via præcipue versatur in actibus compunctionis quibus anima ad justificationem disponitur, et consequenter in firmando animo circa propositum conservandi justitiam. Et quoniam initium justitiae ordinarie solet esse timor, ideo meditationes illæ, quæ timorem, confusionem et dolorem excitant, solent esse incipientium, qui in via purgativa versantur, accommodatae. Proficientes autem magis exerceri debent in virtutum moralium usu, et ideo de illis, et de honestate ac utilitate earum, et de exemplis Christi et Sanctorum, tum in virtutibus operandis, tum in perferendis malis frequentius cogitare debent. Unde fit, ut circa viam virtutis, et modum crescendi in illa, magis ac magis eorum mentes illuminentur, et ideo hæc via illuminativa dicitur, practica scilicet illuminatione, quæ ad exercitium virtutum moralium invitet et alliciat. Viæ autem unitivæ proprium est in affectibus amoris erga Deum occupari, et pace ac tranquillitate animi cum spirituali gaudio perfrui; ideoque supponit animum pacatum per purgationem et mortificationem passionum, et illuminatum per diuturnam meditationem rerum divinarum et usum virtutum. Ac propterea in hoc statu jam non est necessarius multarum meditationum usus, nec morosi discursus, sed simplex Dei, et attributorum vel beneficiorum ejus memoria cum aliqua ponderatione, majori, vel minori, juxta dispositionem personæ, quantum sufficiat ad affectus illos excitandos, in quibus præcipue hæc via ejusque perfectio consistit.

7. *Triplex ille orantium gradus aliis nominibus ab Alense declaratur, et variae Patrum definitiones orationis juxta illum declarantur.* — Doctrinam hanc attigit D. Thom. 2. 2, quæst. 24, art. 9, præcipue ad tertium, licet brevissime; Alexand. etiam Alens., 4 part.,

quæst. 26, memb. 4, art. 1, explicans varias definitions orationis a Sanctis datas, inter alias explications addit quamdam sumptam ex hoc triplici statu orationum. Vocat autem hos tres status, statum poenitentiae, justitiae, et perfectionis, quibus addit statum justitiae consummatæ, de quo nunc non tractamus, nisi pro hujus vitae capacitate intelligatur; et primo statui accommodat sententiam Gregorii dicentis: *Veraciter orare est amaros in compunctione gemitus, et non composita verba resonare*, lib. 33 Moral., cap. 27. Item de hac oratione intelligit sententiam Hugon., libro de Virtute orandi: *Oratio est devotio ex compunctione procedens. Devotio autem est pius et humilis affectus in Deum, ex compunctione procedens.* Et recte advertit Alens., in priori sententia respexisse Gregorium ad peccatorum considerationem, quæ in hoc statu frequens esse debet: *Nam compunctionis est, quando ex consideratione malorum suorum cor interno dolore tangitur*, ut etiam Hugo addidit, cuius alia descriptio orationis et devotionis, huic statui accommodata, respectum habet ad considerationem divinae misericordiae, quæ in hoc statu etiam debet esse frequens, ut animus consideratione proprietorum malorum territus, et de se diffidens, ad divinam misericordiam confugiat, eamque ardenter expectat, eoque magis de illa confidat, quo de se magis diffidit. Ad statum vero et orationem proficientium, quem ipse Alens. justitiae vocat, accommodat definitionem ejusdem Hugonis, eodem loco: *Oratio est conversio in Deum, per pium et humilem affectum, fide, et spe, et charitate subixa.* Non vero declarat accommodationem: cum tamen verba illa tam generalia videantur, sicut illa Damasceni, lib. 3, cap. 24: *Oratio est ascensus mentis in Deum, magis videtur posse huic statui accommodari definitio quam ibidem ex Augustino refert, quod sit, inquisitio rerum invisibilium;* nam hoc videtur maxime ad viam illuminativam pertinere, quia mentis illuminatio, quantum est ex parte nostra, regulariter fit per inquisitionem. Quæ inquisitio (ut paulo inferius ipsem Alens. declarat) non est pure speculativa, sed practica, ordinata ad ascendendum affectum in desiderio virtutis, et oratione circa ea quæ ad ejus profectum pertinent, quod totum propriissime convenit viæ illuminativæ. De contemplatione vero, siue via unitiva optime intelligitur definitio, seu encomium orationis, quod ex Ambrosio ibidem refert: *Oratio est cibus mentis, præ-*

claraque almonia suaritatis, quæ membra non onerat, sed in ornamenta convertit; vel quod Bernardus dixit, ad Fratres de Monte Dei, parum post medium: *Oratio est hominis Deo adhærentis affectio, et familiaris quædam et pia allocutio, et statio illuminatæ mentis ad fruendum, quamdiu licet.* Quæ ultima verba maxime declarant statum animæ, quæ ad unionem ascendit, nam illuminata supponitur, et in Deo quiescens ad fruendum illo. Unde inferius addit Alens. hanc definitionem Bernardi respicere statum orantis, non solum ut est justitiae, sed ut est justitiae consummatae (scilicet prout in hac vita esse potest), id est, quæ ponat in anima affluentiam gratiae, per quam reddatur ad contemplandum expedita, et ad fruendum idonea.

8. *Quamlibet illarum trium viarum communionem cum cæteris habere, sicut etiam de triplici orantium statu dictum est; distingui tamen juxta id quod in qualibet eminet.* — Ex his ergo per se satis patet quomodo contemplatio propria dicatur esse perfectorum, et eur. Ut autem magis constet quomodo sit hoc in rigore intelligendum, adnotandum superest quod, sicut illi tres gradus hominum non sunt inter se ita condistincti, quin unusquisque eorum aliiquid de cæteris participet, ita neque hæ tres viæ ita debent inter se separari, quin in unaquaque earum aliiquid ad cæteras pertinens exerceri possit et debeat. Cujus ratio uno verbo redi potest, quia perfectio in hac vita nunquam tanta est, quin et sit admista multis imperfectionibus, et periculis exposita, et ideo sæpe indiget adminiculis, et remedii viæ purgativæ; neque etiam imperfectio est tanta, quin saltem perfectiōnem charitatis admittat; loquimur enim de hominibus, qui Dei justitiam ex toto corde querunt, et ideo aliiquid de via unitiva participare possunt. Cum autem facilius sit medium participare ex extremis, et extrema convenire cum medio quam inter se, fit ut facilis possint illi, qui proficiunt, aliiquid de via unitiva participare. Distinguuntur ergo illæ viæ secundum id quod in unaquaque præeminet, quodque in ea regulariter exerceri debet.

9. *Quæ contemplatio sit propria perfectorum, et an omnes perfecti ea fruantur.* — Sic ergo dicendum est contemplationem, quæ spectat ad viam unitivam, esse propriam perfectorum, quia talis contemplatio non quasi per occasionem et in transitu exercetur, sed per se, et quasi ex habitu. Talis autem con-

templatio requirit animum valde moderatum et compositum, diuque exercitatum, et illuminatum; hæc autem omnia non inveniuntur, nisi in his qui gradum perfectionis attigerunt. Addendum vero est non esse ita propriam, ut convenient omnibus; non enim omnibus viris perfectis datur, ut gradu illo contemplationis fruantur; quod interdum contingit ex divina dispositione, pertinente ad ejus occulta judicia. Unde Bernardus, sermon. 3 de Circumcis. : *Multi (ait) tota vita sua ad hoc tendunt, sed nunquam pertendunt, quibus tamen, si pie et perseveranter conati sunt, statim ut de corpore exirent, redditur quod in hac vita dispensatorie est negatum, illuc perducente eos sola gratia, quo prius tendebant ipsi cum gratia.* Aliquando etiam hoc provenit ex dispositione subjecti, quia non omnes ad contemplationem apti sunt, vel propter mentis tarditatem, vel propter nimiam naturæ inquietudinem, et celerem mutabilitatem, ut Gregorius notavit, libr. 6 Moral., cap. 26; et quamvis divina gratia superare possit quasi naturalem subjecti incapacitatem, ordinarie vero illi se accommodat, et ideo in hujusmodi contemplationis usu ratio etiam naturalis complexioonis, et capacitatis habenda est; quod suo modo in toto usu mentalis orationis verum est. Cum proportione tamen, nam contemplatio dicit id quod est sumnum in oratione mentali, ad maximum tamen et excellens non omnes possunt pertingere; mentalis autem oratio latitudinem habet, tantamque varietatem, ut secundum aliquem modum omnibus possit accommodari, quod ad usum et prudentiam pertinet, et ideo id non prosequor.

10. *Contemplationis dulcedo in qualibet statu reperiri potest.* — Denique addendum est non esse ita propriam contemplationem virorum perfectorum, quin magna ex parte degustari possit ab imperfectis, imo et ab incipientibus. Quod his verbis tetigit Bernardus, serm. 3 de Circumcis. : *Ad hanc perfectionem pauci (ni fallor) perveniunt in hac vita: neque enim si quis aliquando videtur hanc habere, continuo credat sibi necesse est, maxime si notitius est, nec per præfatos ascendit gradus.* Prius enim Dominus noster Jesus Christus pulsos corde blanditiis talibus solet allucere; sed nocerint, qui ejusmodi sunt, gratiam hanc præstatam sibi esse, non datam. Datur ergo etiam incipientibus interdum participatio aliqua hujus contemplationis ex peculiari quidem gratia; ordinaria quidem, ut existimo, si ipsi faciant quod in ipsis est. Nec opinor esse ab

illo statu alienum, quod interdum ex instituto et industria in actibus viæ contemplative exerceantur etiam hi qui purgantur, nedum etiam illi qui proficiunt. Primo, quia omnes frequenter exerceri debent in actibus divini amoris perfectis, quantum potuerint; quia, licet divinus amor sit bonorum omnium consummatio, etiam est omnium fons et origo, ita ut ipsam conversio peccatoris ab amore incipere debeat ut sit perfecta; amor autem per se pertinet ad viam unitivam, quia in eo maxime unio consistit, ut generatim explicat D. Thom. 4. 2, quæst. 28, artic. 1 et 2. Quod si omnibus convenient in hoc amore exerceri, utile etiam erit assuefieri paulatim ad persistendum in hoc amore cum aliqua quiete et tranquillitate animi, quantum unicuique donatum fuerit desuper. Præterea, quia suavitas devotionis in omni statu utilissima est, hanc autem non generat nisi amor, vel substantialis devotio, quæ omnibus procuranda est, licet ad viam unitivam maxime spectet. Denique ex parte intellectus optimum est non semper esse quasi in continuo motu, sed paulatim quiescere, veritatem aliquam ponderando, exaggerando et admirando; nam haec ipsa intellectus quies ad movendum affectum plurimum juvat: hæc autem ipsa est quædam contemplationis inchoatio, et quanto amplius in ea perficitur, tanto magis de contemplatione participatur. Sic ergo aliiquid contemplationis omnibus communicatur: *Longe tamen aliter (ut Bernardus ait supra) qui exercitatos habent sensus, hujus felici fruuntur jucunditate.*

CAPUT XII.

UTRUM CONTEMPLATIO VEL ALIQUA MENTALIS ORATIO POSSIT INTERDUM SINE ACTU INTELLECTUS AC VOLUNTATIS INVENIRI.

1. *Aliorum opinio quæstionem propositam affirmative resolvit.* — Non defuerunt spirituales viri, in Theologia mystica multum exercitati, qui dixerint posse interdum contingere, ut anima in mentali oratione vel contemplatione posita, ita suspendatur, ut ab omni actuali operatione tam intellectus quam voluntatis cesset, et nihilominus apud Deum actu orare, et altissimum quoddam genus contemplationis exercere censeatur. Quam vocant orationem silentii, seu spiritualem somnum, in quo mens vigilat, non loquens, sed quasi audiens, vel expectans ut in ea loquatur Dominus.

3. *Ratione probatur opinio.* — Unde concluditur ratio: nam mens non elevatur in Deum per solam propriam actionem suam, sed etiam ac multo magis per actionem Dei in ipsam: sed operatio intellectus ac voluntatis non potest esse sine actione propria hominis, quia cum sit vitalis operatio, non potest in sola receptione consistere; ergo absque operatione intellectus vel voluntatis potest esse aliquis modus unionis, seu eleva-

2. *Joannes Thaulerus illius est opinionis.* —

D. Dionysius huic sententiae favere videtur.

— *Huic sententiae favere videtur Joannes Thaulerus in suis Institutionibus, cap. 12, ubi agens de raptu illo, in quo spiritus supra omnem sensum ac intellectus capacitatem a Deo in admirabilem lucem suam deducitur rapiturque, inter alia inquit: Ibi plane spiritus, præ lumine absque luce, præ cognitione absque cognitione, et præ amore absque dilectione efficitur.* Et infra: *Hic jam internum quoddam mutumque silentium fit, nec ullum hic verbum eloqui licet. Sed nec intus nec foris quicquam hic operari permittitur, sed ipse spiritus patitur dulcem quamdam insensibilem et ineffabilem passionem, insuper mirabili miraculo lucidissime supersplendentis abyssalis Deitatis.* Videturque doctrina hæc hauriri posse ex Dionysio, capite 1, de Mystica Theologia, ubi sic ad Timotheum loquitur: *Tu autem, Timothee charissime, pro maxima mysticorum spectaculorum exercitatione, qua rales, prætermittit et sensus, et mentis actiones, eaque omnia quæ sub sensum cadunt, et animo cernuntur, et quæ non sunt, et quæ sunt omnia, teque ad ejus (qui omnem essentiam, omnemque scientiam superat) conjunctionem, et unitatem pro virili parte clam excita.* Quibus verbis significat, quamvis in contemplatione precedat actio propria, qua seipsam anima clam excitat, seu movet, ut Deo conjugatur, tamen cum perennit ad intimam unionem, ab omni propria operatione cessare, et pati potius divina, quam agere, sicut de Beato Hierotheo alibi dixit idem Dionysius, quod erat potius divina patiens, quam agens. Atque de eadem re videtur loqui idem Dionysius, cap. 7 de Divinis nominibus, cum dicit, *ignoratione acquiri intimam conjunctionem cum Deo, et mentem a rebus omnibus abductam, et se ipsam deserentem cum splendissimis radiis conjungi, et ibi investigabili sapientiae profundo illustrari;* haec enim illustratio non videtur esse intellectus aut voluntatis operatio, sed passio aliqua quam Deus in anima tunc operatur.